

28.11.2023

POL-2023-138662

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

Sisäministeriön lausuntopyyntö 5.10.2023, VN/2135/2023

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen lausunto yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittäneen työryhmän raportista

1 Yleistä

Kyseinen yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittävän työryhmän raportti on hyvin valmisteltu ja perusteltu.

Yksityinen turvallisuusala on vuonna 2023 ollut julkisuudessa eräiden kielteisten asioiden takia. Tästä syystä ja mahdollisesti tapahtuneiden asioiden takia yksityisen turvallisuusalan koulutusta, alalla toimivien yritysten omavalvontaa ja viranomaisten suorittamaa valvontaa pitää kehittää ja tehostaa.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen mielestä koulutukseen ja yritysten oma-valvonnan kehittämiseen on panostettava. Tämä takaa parhaiten oikeanlaisen toimintakulttuurin yksityisen turvallisuusalan toimijoilla.

Sisäministeriö asetti työryhmän arvioimaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitetun vartioimisliike- ja järjestyksenvalvojatoiminnan koulutusta, ohjausta ja valvontaa sekä tekemään tarvittavat ehdotukset niiden kehittämiseksi. Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa kyseisen työryhmän loppuraportista.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen näkemyksen mukaan työryhmän loppuraportissa esitetyt havainnot ja muutosesitykset ovat oikeansuuntaisia ja pääosin kannatettavia. Kuten loppuraporttiin on kirjattu, piilee tehtävissä, jotka käsittävät julkisen vallan käyttöä, aina mahdollisuus myös vallan väärinkäyttöön. Koulutuksella siihen voidaan vaikuttaa, mutta kokonaan riskiä ei voida poistaa millään määrällä koulutusta. Raporttiin on edelleen kirjattu, että todennäköisyys joutua käyttämään toimivaltuuksia ja puuttumaan henkilön perusoikeuksiin vaihtelee eri yksityisen turvallisuusalan tehtävissä.

Edellä kirjattuun viitaten Länsi-Uudenmaan poliisilaitos lausuu asiassa seuraavaa:

2 Koulutus ja alalle soveltuminen

Työryhmän suosituksesta järjestyksenvalvojakoulutuksen mahdollisessa pidentämisessä ja kasvattamisessa kaikissa järjestyksenvalvojatoimissa voitaisiin poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tehdä vielä nykyistäkin selkeämpi ero tavanomaisten järjestyksenvalvojatehtävien hoitamisen sekä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n mukaisissa poliisin ja Rajavartiolaitoksen avuksi asetettujen järjestyksenvalvojatehtävien hoitamisen välillä.

Tästä syystä poliisilaitos esittää, että peruskoulutusvaatimusta muutettaisiin lähtökohtaisesti näiden yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n mukaisiin tehtäviin asetettujen järjestyksenvalvojen osalta. Heidät asetetaan toimimaan viranomaisen apuna toimialueille, joissa he käyttävät osin julkista valtaa. Näin ollen heidän tehtäviään voidaan jo lähtökohtaisestikin pitää vaativampina kuin tavanomaisia järjestyksenvalvontatehtäviä.

Tämän tulisi näkyä myös koulutuksessa. Näissä tehtävissä toimivien järjestyksenvalvojen tulisi suorittaa nykyisen tuntimäärältään rajatun peruskoulutuksen sijasta turvallisuusalan ammattitutkinto. Tämä takaisi parempaa laatua ja ammattitaitoa. Ratkaisussa voitaisiin nähdä myös tiettyjä oikeusturvaetuja niin kansalaisen, viranomaisen apuna järjestyksenvalvontaa suorittavan kuin nimittävän viranomaisenkin kannalta. Poliisilaitos kannattaa myös työryhmän suositusta siitä, että opiskelijat turvallisuusalan ammatillisiin tutkintoihin tulisi valita pääsy- tai soveltuvuuskokeiden kautta. Tällä saattaisi olla osaltaan merkittävää vaikutusta myös työryhmän esiin nostamaan vallan väärinkäytön riskin ilmenemiseen.

Järjestyksenvalvontatoiminta on yhä enemmän ammattimaisempaa ja sitä harjoitetaan etenkin vähänkin suuremmissa tai merkittävimmissä yleisötilaisuustapahtumissa turvallisuusalan elinkeinolupien kautta. Länsi-Uudenmaan poliisilaitos pitää suuntaa hyvänä. Poliisilaitos yhtyy myös työryhmän suositukseen siitä, että kaikilta järjestyksenvalvoilta edellytettäisiin vähintään järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen suorittamista.

Työryhmän suosituksesta poiketen Länsi-Uudenmaan poliisilaitos katsoo, että poliisilaitoksella tulisi säilyttää lain suoma mahdollisuus erityisestä syystä ja yksittäistapauksissa hyväksyä yleisötapahtumaan tilapäinen järjestyksenvalvoja toimimaan esimerkiksi kokoneen, koulutuksen omaavan järjestyksenvalvojan apuna ja työparina. Nykyisellään tilapäisiä järjestyksenvalvoja käytetään pykälän kirjauksen ja hengen mukaan, vain erityisestä syystä. Mikäli erityinen syy on ollut ja yksittäiseen yleisötapahtumaan on asetettu tilapäisiä järjestyksenvalvoja, on niiden suhde peruskoulutuksen suorittaneisiin per yleisötapahtuma prosentuaalisesti marginaalinen. Tätä tukevat myös työryhmän raportin tilastolukemat. Mahdollisuus tilapäisten järjestyksenvalvojen asettamiseen ja käyttöön ei ole yksioikoinen ja vaatii ehkä vielä punnintaa.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos toteaa, että käytännön kokemuksiin peilaten nykyinen järjestyksenvälvojan peruskoulutus kertausvelvoitteineen on pääsääntöisesti toimiva ja riittävä koulutus pohja tavanomaisten yleisötilaisuuksien järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidossa. Peruskoulutuksen pidentäminen myös näihin järjestyksenvälvontatehtäviin saattaisi aiheuttaa haasteita etenkin pienempien ja usein järjestys- ja turvallisuusriskien kannalta vähäisten yleisötapahtumien järjestäjille. Sen sijaan poliisilaitos kannattaa työryhmän suositusta lisätä voimankäyttövälaineiden lakisääteisen kertauskoulutusvaatimuksen piiriin myös muut työssään voimankäyttövälaineita kantavat kuin turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa olevat järjestyksenvälvojat.

Mikäli ratkaisuun järjestyksenvälvojan peruskoulutuksen pidentämisestä päädytään myös tavanomaisten järjestyksenvälvontatehtävien osalta, poliisilaitos ehdottaa, että sen tulisi tai se voisi perustua jonkinlaiseen järjestyksenvälvontatehtävien porrastus -tai kriteeriharkintaan, joka osaltaan voisi pohjautua esimerkiksi tilaisuuden luonteeseen, sisältöön ja mahdollisesti yleisömäärään. Harkintaan saattaisi olla jollain tavalla sidoksissa myös elinkeinoluvan haltijan alaisessa palveluksessa tapahtuva järjestyksenvälvontatoiminta. Ehdotuksestaan huolimatta poliisilaitos yhtyy tässä työryhmän näkemykseen, että tällaisen ratkaisun hakeminen ei olisi aivan ongelmattonta.

Järjestyksenvälvonnän koulutusasioiden osalta poliisilaitos haluaa tuoda huomiona esiin, että etenkin isoissa, mutta myös muissa yleisötapahtumissa on hyvin olennaista, että tapahtuman järjestyksenpidosta ja turvallisuudesta vastaavalla ja niitä suunnittelevalla henkilöllä olisi riittävän kokemuksen lisäksi ammattitaidon ja ymmärryksen takaava laadukas koulutus. Sanonta "hyvin suunniteltu on puoliksi tehty" pätee tässä kontekstissa siten, että hyvä, monipuolisesti ja ennakkollisesti asioita huomioiva suunnittelu on paljon enemmän kuin puoliksi tehty.

Vartijan koulutuksen osalta poliisilaitos pitää kannatettavana työryhmän esitystä työharjoitteluvaatimuksesta osaksi vartijan lakisääteistä koulutusvaatimusta tai, että se olisi yhtenä edellytyksenä varsinaiselle vartijaksi hyväksymiselle. Käytäntö on havaittu hyväksi myös poliisikoulutuksessa.

3 Ohjaus ja valvonta

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos pitää hyvänä työryhmän esitystä siitä, että työnantajan keinoja vartijan tai järjestyksenvälvojan nuhteettomuuden ja taustan selvittämiseen vahvistettaisiin yksityisyyden suoja koskeva sääntely huomioiden. Poliisilaitos yhtyy myös siihen näkemykseen, että valvontakäytäntöjä laitosten välillä tulisi yhtenäistää ja laitoksissa omaksuttuja parhaita käytäntöjä tulisi voida hyödyntää nykyistä laajemmin. Myös

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettujen hallinnollisten seuraamusten tulisi maan eri alueilla olla keskenään vertailukelpoisissa tapauksissa mahdollisimman yhdenmukaisia.

Yhtenä hyvänä valvonnan mahdollisuutena työryhmä nostaa esiin poliisin mahdollisuudet varmistua jo esitutinnan aikana siitä, onko henkilöllä sellaisia yksityisen turvallisuusalan lupia, joihin epäilyllä rikoksella voi olla vaikutusta. Esitutkintaan linkittyvän valvonnan varmistamiseksi poliisilaitos kannattaa ajatusta ratkaisun löytämisestä tietoteknisin keinoin.

Työryhmä pitää tarpeellisena, että turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan suorittamasta omavalvonnasta säädettäisiin tarkemmin, jopa lain tasolla. Länsi-Uudenmaan poliisilaitos kannattaa työryhmän näkemystä ja toteaa, että sääntelyyn voisi pyrkiä kirjaamaan myös jonkin asteisen veloitteen viranomaisen mahdollisuudesta saada omavalvontasuunnitelma tai -raportti nähtäväkseen säännöllisin määräajoin. Tämä loisi samalla mahdollisuuden vahvistaa poliisilaitoksen ja yksityisen turvallisuusalan toimijoiden paikallista yhteistyötä.

Muuten Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella ei ole erityistä lausuttavaa työryhmän raportista.

Apulaispoliisipäällikko

Kimmo Markkula

Ylikomisario

Aapo Isoaho

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.11.2023 klo 10:08. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.